

چکیده محتوایی

انسان ذهن گرا از نگاه چوپرا بر اساس آراء صدرا

بیان مدعا (حجت الاسلام دکتر اسلامی نسب): هر کدام از صدرا و چوپرا انسان را دارای توانایی‌های بسیار می‌دانند لکن صدرا انسان را در صورتی توانا می‌داند که متصل به خدای متعال باشد لکن چوپرا انسان را فی نفسه و مستقلا توانا می‌داند.

اشکالات عمده چوپرا در این است که انسان را تک ساحتی و ذهن‌گرا فرض کرده و برای روح و نفس اهمیتی قائل نمی‌شود و شعور را معرفی می‌کند که شاید بتوان آن را مطابق با نفس صدرا در نظر گرفت. در نتیجه از نگاه صدرا منشأ توانایی انسان نفس اوست ولی منشأ توانایی انسان از نگاه چوپرا ذهن می‌باشد. صدرا توانایی انسان را در صورت اتصال به موجود مطلق به نام خدای متعال می‌داند در حالی که انسان ذاتا دارای توانایی بوده و در صورتی که به خود رجوع کند می‌تواند توانایی‌های خود را کشف کرده و بکار گیرد. و برای رشد این توانایی نیز نیازی به مراقبه مصطلح در ادیان الهی نیست بلکه تنها مراجعه به درون، سکوت و مدیتیشن کافی است.

ناقد اول (حجت الاسلام دکتر گرجیان): چوپرا ارتعاش میان ذهن و روح را موجب ارتعاش خارجی میدانند که در واقع آن موجب خلق اشیا در بیرون را سبب می‌شود در حالیکه در قسمت نتیجه‌گیری باید این قضیه حل شود. در نتیجه‌گیری شما گفتید که برای روح و نفس اهمیتی قائل نیست و اگر روح و نفس اهمیتی ندارد چطور ارتعاش میان روح و ذهن می‌تونه ایجاد ارتعاش خارجی و ایجاد موجود خارجی بکند. در اینجا باید این تخالف را حل کرد. فرمودید که چوپرا می‌گوید که انسان‌ها هستند که ذهن را درست میکنند و اشیا را میتوانند ایجاد کنند. آیا توافق انسان میتونه اشیا را ایجاد کند یا اینکه توافق انسان می‌تونه اشیا را کشف کند. برخی قرائت آقای چوپرا را بر اساس نظریه دوم قرار داده اند که بی ربط هم نیست. اما اگر نظر روی قرائت اول هست باید بیشتر روی آن بررسی صورت گرفته و نقد بهتری بشود. چوپرا خیلی ادعا دارد و سعی می‌کند که خود را طرفدار متافیزیک نشان دهد، بر این اساس جای سوال است که ما نهایتاً بتوانیم بر اساس ذهن بتوانیم خارج یعنی عالم ماده را درست کنیم و ایشان به خدایی قائل است که متدینین را از دست ندهد و الا اگر بگوید که آیا خدا هم ساخته و پرداخته ذهن بشر محسوب میشه یا نه؟ نکته دیگر اینکه حضرتعالی فرمودید و من آنرا اصلاح کنم اینکه شما فرمودید صدرا عقل‌گرای محض نبود، من تصحیح میکنم آنرا و اگر ه این شکل بیان کنید بهتر است که اکتفای به عقل تحصیلی و عقل تاریخی نکرده است. آخرین نکته بنده هم این است که مرحوم صدرا ادبیاتش طوری هست که نباید ایشان را در حد چوپرا دانست. یکی از براهین اثبات خداوند، برهان نفس هست که مرحوم آخوند در کل شواهد آنرا در 5 یا 6 سطر آورده است. خلافت نفس به استقلال هست که اما وجودش هم استقلالی نیست، عین الربط هست و از باب و مارمیت اذ رمیت و لکن الله رمی دارد کارکرد انجام می‌دهد.

ناقد دوم (حجت الاسلام دکتر حسینی قلعه بهمن): عنوانی که داریم انسان ذهن گرا از نگاه چوپرا بر اساس آراء صدرا است که این عنوان ابهام دارد، شما میخواهید نگاه ایشان را تبیین کنید؟، تحلیل کنید؟، میخواهید نقد و بررسی کنید؟ این عنوان مقصود شما را به خوبی نشان نمیدهد. تاکید زیادی لازم هست در زمینه‌های فکری نگاه چوپرا، یعنی هر چند که ایشان طوری صحبت میکنند که قائل به هیچ دینی نیست اما افکار ایشان به شدت تحت تاثیر آیین هندو هست. این خیلی راهگشا هست که بگوییم ایشان این مطالب را از کجا میاورد و شواهدی هم از نقاط مختلف بر این امر جمع میکند. ایشان یک هندو هست و تلاش میکند مطالب را به زبان روز ارائه دهد و برای تایید مطلبش به فرهنگ‌ها و ادیان مختلف مراجعه میکند و از هر کدام اونیکه مناسب هست را بر میدارد.

وقتی به بحث انسان‌شناسی از نظر چوپرا می‌خواهیم وارد شویم قبلاًش بایستی دو سه مطلب دیگر را حل کرده باشیم، مسئله اول مسئله معرفت و شناخت هست یعنی دیگه چوپرا در عرصه معرفت و شناخت را باید یک تصمیم‌گیری انجام داده باشیم و آنرا به عنوان مقدمه تبیین کرده باشیم. نکته دوم در اینجا یک سری بحث‌های جهان‌شناختی هست، نگاه چوپرا به جهان خیلی مهم هست که بر اساس اون نگاه شما می‌آید و تحلیل میکنید نگاه خلقتی که چوپرا دارد مطرح میکنند در این جهان. بحث الهیاتی ایشان در انسان‌شناسی هم مطرح هست که ایشان نگاهشان به خدا چگونه هست. این بحث‌ها قبل از ورود به مباحث انسان‌شناسی چوپرا لازم هست. در تبیین دیگه چوپرا عملکرد خوبی داشتید اما فضای فکری ما بیش از تبیین نیاز دارد، هم تحلیل اینها نیاز هست و هم نقد و بررسی این مطالب و ان شاءالله نقد و بررسی قویتری نسبت به آن داشته باشید.

چوپرا تاثیرش از آیین هندو هست. این آیین انسان را سه ساحتی می‌گیرد. ساحت جسم، ساحت روح و ساحت آتمن. زیاد تلاش نکنیم از صدرا موید برای چوپرا پیدا کنیم. سیستم ملاصدرا یک چیزی هست و سیستم چوپرا چیز دیگری هست. اینها دو فضای مختلف هستند و با این کار ما اینها را در برابر هم قرار می‌دهیم.

مدیر کرسی (آقای علی آبادی): ایشان با طرح پرسش‌های حضار و سایر مطالب طرح شده توسط ناقدین و جمع بندی نهایی، به حسن ختام این کرسی پرداختند.